

MIGRÁCIÓS SZEMLE

Camille Le Coz az amerikai Migration Policy Institute kutatója elemzésében egy olyan témát vesz górcső alá, amely régóta az európai politikusok figyelmének homlokterében áll. Ez az illegális migránsok hazatelepítése és a kibocsájtó társadalomba való visszaintegrálása, amely több vezető EU tisztségviselő szerint nagyban hozzájárulna az Európai Unió migrációs politikájának hitelességéhez. A 2021 áprilisában megjelent tematikus EU stratégia ezeket a kérdéseket hivatott tisztázni.

Camille Le Coz: EU Strategy on Voluntary Return and Reintegration: Crafting a Road Map to Better Cooperation with Migrants' Countries of Origin, Migration Policy Institute, 2021

<https://www.migrationpolicy.org/research/eu-strategy-voluntary-return-origin-countries>

A szakértő szerint a stratégiával és a hozzá kapcsolódó párbeszéddel a résztvevő országok öt fontos területen érhetnek el előrelépéseket. Fontos lehetőség a résztvevő országok közötti párbeszéd mind bilaterális, mind pedig multilaterális szinten. Emellett kiemelt szerepet kell szentelni a kibocsájtó országok és az önként hazatérő migránsok támogatására. Szintén erőteljes fókuszot kell helyezni a kibocsájtó országok támogatására és a reintegrációs támogatások megerősítésére.

A kibocsájtó és célországok alapvető céljai

A kibocsájtó és a célországok teljesen különböző látásmóddal közelítik meg a hazatelepítések kérdését. A kibocsájtó országok közül többnek a gazdasága is jelentős mértékben épül a diaszpórában élők hazautalására, ezért nem támogatnak nagyívű hazatelepítési stratégiákat. Emellett a kibocsájtó országok gyakran mérlegelik az Európai Unióval való együttműködés belpolitikai hatásait és az esetlegesen hazatérő migránsok jelentette feszültséget is. A kibocsájtó országok esetében komoly kooperációs motivációként jelenik meg a külföldön tartózkodó állampolgáraik helyzete. 2017-ben például a líbiai partoknál rögzített, az illegális migránsokkal szembeni embertelen bánásmódot bemutató videó készítette közös cselekvésre az afrikai kormányfőket.

A célországok esetében alapvető célként a megfelelően működő migrációs rendszerek kidolgozása a fő szempont. Napjainkban a legtöbb európai ország az önkéntes hazatelepüléseken keresztül oldja meg a megfelelő jogi státusszal nem rendelkező migránsok hazaküldését.

A hazatelepítési és reintegrációs programok gyakorlati tapasztalatainak köszönhetően az Európai Unió több célországnak tekinthető tagállama elindította saját ilyen típusú programját. Míg 2004-ben 20 hazatelepítési program működött, 2015-re már 23 EU tagország működtetett összesen 87 programot. A tagországokat támogatandó az Európai Unió 2008-ban létrehozott egy programot a hazatelepítési és reintegrációs folyamat támogatására. A pénzügyi támogatás és a nagyszámú program ellenére azonban a jelentkező illegális migránsok száma továbbra is alacsony.

A koronavírus okozta járványügyi helyzet jelentős változásokat jelentett a globális migrációs folyamatok esetében is. A hazatelepítési programokkal kapcsolatban komoly problémát jelenthet,

hogyan a hazatelepített migránsok a fertőzés hordozóiként léphetnek fel, mivel életmódjuk nem teszi lehetővé az egészségügyi előírások megfelelő betartását.

A hazatelepítési és reintegrációs programokkal kapcsolatban legtöbb esetben az integráció hiányát említik meg a kibocsájtó országok. A különböző gazdasági és szociális támogatásokat biztosító hazatelepítési programok a legtöbb esetben nem kapcsolódnak a kibocsájtó országokban működő egyéb kormányzati vagy lokális fejlesztési programokhoz.

A kooperáció javításának lehetőségei

Az Európai Unió által elfogadott új Hazatelepítési és Reintegrációs Stratégia tudomásul veszi a kibocsájtó és célországok eltérő igényeit és céljait, ami lehetővé teszi egy erős partneri viszony kialakítását.

A programok sikeres végrehajtásában az egyik legnagyobb nehézséget, az jelenti, hogy kevés olyan csatorna létezik, ahol a felek hatékonyan tudnak egyeztetni a témával kapcsolatban. A különböző regionális fórumok, mint például a Kartúmi- vagy a Prágai Folyamat lehetőséget nyújtanak a regionális kooperációra. A regionális megegyezések továbbfejlesztésére jelent példát az Európai Unió és a Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) közötti együttműködés Afrikában, amely lehetővé teszi a kibocsájtó és célországok hatékonyabb kommunikációját.

Az újonnan elfogadott stratégia egyik központi eleme, az államok közötti információmegosztás fejlesztése. A hatékonyabb információmegosztásnak köszönhetően a programban résztvevők pontos képet kaphatnak a rájuk váró lehetőségekről és kötelezettségekről, valamint a kibocsájtó és célországok hatékonyabban tudnak kooperálni. A hatékony információmegosztást segíti az Európai Unió által 2020-ban elfogadott Reintegrációs Támogató Eszköz (RIAT) és az Európai Visszatérési és Reintegrációs Hálózat (ERRIN).

Az információmegosztással összefüggésben az új stratégia célul tűzte ki a célországokban tartózkodó migránsok pontosabb információkkal való ellátását a reintegrációs programokkal kapcsolatban. A migránsok tájékoztatására és elérésére dolgozta ki az ERRIN a ReachOut programot, amelynek keretében a résztvevő országok bevándorlási és integrációs hatóságai az országaik civil és szociális szervezeteivel együttműködve bátorítják a migránsokat a reintegrációs és hazatérési programok igénybevételére. Az együttműködések szükségességét mutatja, hogy a migránsok sok esetben nem bíznak a hivatalos szervek kommunikációjában.

Bár a kibocsájtó országok alapvetően nem támogatják a hazatérő migránsok számának jelentős növekedését, ennek ellenére továbbra is érdekeltek a migránsok támogatásában és megfelelő tájékoztatásában. Esetükben a konzuli szolgálatok és a külföldi diaszpóra szervezetek támogathatják a célországok hatóságainak munkáját. A kibocsájtó országok ezen funkciója a COVID-19 járványnak köszönhetően jelentősen megerősödött. A járvány szociális és gazdasági hatásai miatt rengeteg migráns vesztette el munkáját és nem tudja hova fordulhatna támogatásért és segítségért. A kibocsájtó és célországok szoros kooperációja a programban részt vevő migránsok hazatérésekor is kiemelten fontos, mivel többségük nem rendelkezik a megfelelő utiokmányokkal.

Szükséges hosszútávú reformok

Az EU stratégiája kiemeli, hogy a kapcsolatok szorosabbra fűzése mellett kiemelt fontosságot élveznek a származási országokban megvalósított hosszútávú változások a sikeres és fenntartható közös munkához. A változások között elengedhetetlen a származási országok reintegrációs politikáinak megfelelő kialakítása, amelynek köszönhetően megfelelően tudnak részt venni az ilyen típusú programokban. Emellett a származási és befogadó országok szorosabb együttműködése együtt járhat a származási országok számára előnyös fejlesztési tervek létrejöttével is. A megegyezéseknek mindkét oldal számára előnyösnek kell lenniük és a megfelelő partnerek bevonása is kiemelten szükséges.

A célországok sok esetben működnek együtt a származási országok különböző civil szervezeteivel, míg a származási országok kormányai nem kívánnak olyan országokkal együttműködni, amelyek kitoloncolási programokat is működtetnek.

A kibocsájtó országok esetében a migrációs politika gyakran nem kormányzati prioritás, ezért vagy nem létező, vagy nem megfelelő a hazatérési és reintegrációs programok végrehajtására. A reintegrációs programok multidimenziós jellege miatt a teljes kormányzat részvétele szükséges, ám a különböző kormányzati szervek több esetben nem rendelkeznek a megfelelő hatáskörrel (pl. Burkina Faso) vagy a szervezetek közötti koordináció nem megfelelő (pl. Ghána). A programok megfelelő végrehajtásához célszerű egy szervezetet kinevezni (pl. Koszovó). Centralizált országok esetében a helyi hatóságok a legtöbb esetben nem rendelkeznek a programok végrehajtásához szükséges feltételekkel, ezért a célországok több esetben NGO-k bevonásával valósítják meg a reintegrációs programokat. Az Európai Unió a különböző migrációs képességfejlesztési vállalásokat az EUTF-en és a Menedékjogi, Migrációs és Integrációs Alapon keresztül támogatja.

Összegzés

Az Európai Bizottság Hazatérési és Reintegrációs stratégiája lehetőséget biztosít arra, hogy egy strukturáltabb párbeszéd alakuljon ki a kibocsájtó és célországok között. A stratégia sikeres megvalósítása és a további programok sikeressége azonban erősen függ több tényezőtől is. Kiemelten fontos a kibocsájtó és célországok közötti folyamatos párbeszéd. Mivel több országban a migráció különösen érzékeny téma ezért, kiemelten fontos a két oldal folyamatos párbeszéde, a különböző migrációs programokról, mind regionális, mind pedig bilaterális szinten.